

III. CONCLUSIONS

Aquest darrer apartat del treball, presenta, tot seguint l'estructura de l'informe, un recull de conclusions que afavoriran el desenvolupament de polítiques més ajustades i millor adreçades **cap a la sostenibilitat municipal**.

Fins a l'actualitat l'augment de la complexitat dels sistemes urbans al llarg del temps s'ha aconseguit a base d'una major explotació dels recursos naturals i un increment de la pressió sobre el medi ambient. En aquest sentit, el sòl esdevé un dels principals limitants del desenvolupament físic del municipi si es considera un recurs amb valor ecològic i/o paisatgístic que cal protegir.

Terrassa és un municipi força urbanitzat i al contrari de com passa en altres ciutats metropolitanes, el potencial urbanístic pot arribar a ser encara molt més gran, ja que la superfície municipal no ocupada és encara significant. Tot i això, el planejament urbanístic és conscient de l'important valor ecològic del territori sense urbanitzar i ho plasma en una de les principals línies estratègiques, *la preservació i integració de l'espai lliure de l'entorn natural*. Abans de l'aprovació del Pla d'Ordenació Urbanístic Municipal, l'any 2003, Terrassa presentava una **ocupació urbana** (sòl urbà i sòl urbanitzable programat) que es trobava al voltant del 30% del conjunt municipal. Amb l'aprovació del nou planejament, una part important del sòl urbanitzable delimitat passava a ser sòl urbà, i es projectaren nous sectors a urbanitzar, essent una de les principals propostes del Pla. Fruit d'això, l'any 2003 la ocupació urbana ha crescut fins al 37%. Aquest creixement de l'ocupació urbanística actual i immediata però, ha estat resposta de les necessitats pròpies del municipi i per tant, caldria esperar a mig i llarg termini, un creixement urbanístic equilibrat i sostenible, d'acord amb el principi de preservació de l'entorn natural.

En tema d'**estructura urbana**, la proximitat i accessibilitat dels serveis bàsics al conjunt de la població es valora com un objectiu que cal incorporar en les polítiques municipals. Per això hem volgut detectar possibles necessitats en aquest sentit, però hem obtingut que els terrassencs accedeixen amb facilitat a la majoria de serveis urbans bàsics (abastament alimentari, transport públic, centres de salut, centres educatius, equipaments culturals/lleure i espais verds). Per exemple, l'any 2004 el 95,07% dels terrassencs disposaven d'una parada d'autobús a una distància inferior a 250 metres de casa seva, el 91,35% vivien a menys de 500 metres d'un equipament cultural o de lleure i el 99% a menys de 750 metres d'un centre educatiu. El servei sanitari però, presentava més dificultats i per això, recentment s'han construït nous centres d'atenció primària, l'any 2004 més de la meitat de la població vivia a menys de 750 metres d'un CAP.

La superfície verda urbana ha experimentat en els darrers cinc anys un creixement més que notable (43%) que s'ha traduït en una millora efectiva de la proximitat al servei, i en definitiva de la qualitat de vida (el 95,37% de la població viu a menys de 250 metres d'un parc urbà). Cal dir per tant, que la

ciutat s'esforça en oferir any rere any, millores respecte a l'accessibilitat als serveis urbans bàsics, i que positivament es projecten en el nou planejament urbanístic, les necessitats observades.

La mobilitat al municipi, en canvi, no presenta un comportament gaire prometedor des del punt de vista de la sostenibilitat, en part perquè l'anàlisi s'ha fet per a un període curt, de quatre anys, i no és suficient per a recollir els possibles canvis d'hàbit en l'ús dels diferents mitjans de transport. Entre els anys 1996 i 2001, el percentatge de desplaçaments en vehicle privat no experimentava canvis importants i es mantenia en un 57%. De fet, gran part d'aquest percentatge es deu a la mobilitat externa o de connexió amb la Regió Metropolitana de Barcelona, la qual es realitza sobretot en cotxe. Tot i això, els desplaçaments interns realitzats en vehicle privat són superiors als que es realitzen en la majoria de ciutats metropolitanes, superiors a 50.000 habitants.

Sí s'observa un increment de l'ús del transport públic, sobretot l'urbà, degut majoritàriament al canvi de mobilitat dels residents que es desplaçaven a peu. La conseqüent disminució dels desplaçaments a peu, dins del municipi, contrasta amb els esforços concentrats en augmentar el nombre de carrers que disposen de moderacions al trànsit de vehicles (àrees de vianants, prioritat invertida, zones 30). L'any 2003, el 5,73% del viari urbà eren carrers amb algun tipus de moderació, mentre que l'any 1998, aquests representaven el 0,8%.

És necessari doncs, que en matèria de mobilitat, les actuacions vagin encaminades a sensibilitzar al col·lectiu de terrassencs que es mouen dins la ciutat en vehicle privat, per tal que adquireixen hàbits més sostenibles, tot seguint conjuntament, amb la incorporació de mesures de moderació al trànsit de vehicles.

Pel que fa a la **protecció dels espais naturals**, el municipi integra satisfactòriament el conjunt d'espais d'interès ecològic, presents al municipi, dins del seu planejament vigent, tot dotant-los del grau de protecció corresponent a la valoració de sòl no urbanitzable. Aquest conjunt d'espais representa el 24,5% de la superfície del municipi, i destaca el Parc de Sant Llorenç del Munt (770, 07 ha. dins del municipi), l'ampliació del mateix a nivell local (1.348.544 ha.) i la creació del parc territorial de la Betzuca i la Grípià (641 ha.), a l'est de la ciutat. Cal dir però, que a banda de la delimitació d'aquests espais, és important per part de tots, preservar la qualitat ecològica dels mateixos.

Els **riscos ambientals** que poden afectar el municipi en algun moment, s'han de tenir presents en les polítiques preventives municipals. Des del punt de vista sostenibilista, la prevenció és molt millor que qualsevol actuació correctiva o d'arranjament després que el mal hagi estat fet. En aquest sentit, el municipi ha concentrat esforços en realitzar Plans d'Actuació Municipals (PAM) per a aquells riscos considerats com a potencials dins del municipi. De moment s'han aprovat quatre: PAM d'Actes Multitudinaris (recull el risc pirotècnic), PAM per a Inundacions, PAM per a Incendis i PAM per a Nevades, gelades i onades de fred.

Actualment s'estan elaborant tres nous Plans d'Actuació Municipal (per a risc sísmic, risc químic i risc associat al transport de mercaderies perilloses), i s'està insistint en aquesta línia d'actuació, ja que evidentment no tots els riscos potencials del municipi es troben recollits en plans de prevenció i per tant, l'objectiu en aquest sentit seria el de trasposar el màxim de riscos possibles en polítiques de prevenció.

La participació ciutadana dels darrers anys en qüestions mediambientals ha estat satisfactòria si es té en compte la vitalitat manifestada per part dels diferents òrgans de participació ciutadana, creats amb l'objectiu de desenvolupar alguns aspectes del Pla d'Acció Ambiental, o de debatre i donar respostes a les problemàtiques ambientals que els afecta. Malgrat això, només tres persones de cada 1000 pertanyen a alguna associació municipal de caire ambientalista, totes elles integrades en el principal òrgan de participació ciutadana: el Consell Municipal de Medi Ambient. Això explica que la implicació de les diferents entitats en el debat polític mediambiental és molt activa però el recolzament per part dels terrassencs és petit. Per tant, és necessari que hi hagi una millor consciència col·lectiva entorn la degradació de l'entorn, la contaminació atmosfèrica local, la contaminació acústica, etc.

Referent a la proporció de **despesa municipal que es destina a medi ambient**, la tendència general durant els darrers cinc anys ha estat creixent, l'any 2004 la despesa municipal en medi ambient representava el 12,46% de la despesa total, el valor més alt des de 1999. Aquest és un bon indicador de la creixent preocupació pel nostre entorn; el medi ambient està esdevenint un tema prioritari dins l'agenda política municipal igual que la responsabilitat municipal en transmetre aquesta sensibilitat a tot el conjunt de la ciutadania. De fet, el Centre de Documentació Ambiental és el destinatari de molts dels recursos de l'Àrea de Medi Ambient, que té la funció de facilitar al ciutadà tota la documentació que necessita sobre qualsevol aspecte mediambiental, a més de les activitats que organitza amb l'objectiu de sensibilitzar els diferents àmbits educatius i de ciutadans en general.

Un altre dels problemes que se li planteja a la nostra societat contemporània és què fer amb els **residus** que genera. Un cop, la política d'anar creant abocadors és qüestionada per tots els agents implicats, es busquen alternatives per pal·liar els efectes negatius que desenvolupen. La primera, és tallar de socarel el fenomen, és a dir, intentar reduir la generació de residus. És un objectiu, evidentment, a llarg termini i molt ambiciós i de difícil consecució (però molt vàlid). La segona, potser més immediata i executiva, fomenta polítiques reductivistes més ajustades a la realitat a mig i, si es pot, a curt termini. Aquest tipus de mesures és la que fa temps es promouen des de l'Ajuntament de Terrassa amb la recollida selectiva.

Mitjançant la deixalleria municipal, *Terrasa Neta*, els ciutadans/es disposen d'uns contenidors de diferents tipus, destinats a dipositar-hi separadament els residus que s'originen a casa seva. Fruit de l'èxit de convocatòria de la deixalleria, l'Ajuntament va optar per construir-ne una altra, la de *Can Casanovas*, que es va posar en funcionament l'octubre de l'any 2002. Així, s'ha

doblat la infraestructura i, per tant, la capacitat de recuperar materials sense ús i que encara se'n pot treure un profit.

En aquest sentit, l'èxit de les campanyes de recuperació estarà supeditat a la total implicació de la ciutadania i la participació del teixit empresarial municipal. Per tant, és un procés que necessita de l'ajut de tots i cadascun dels vilatans. El creixement del nombre d'usuaris terrassencs que aporten material a les deixalleries no ha parat de créixer, de 8.971 terrassencs que van deixar material l'any 1999, es va passar als 15.470 ciutadans/es el 2003. Per tant, en els cinc anys d'estudi, en termes absoluts gairebé s'ha doblat el nombre de persones que han deixat material a la deixalleria.

Una tendència similar protagonitza el nombre de quilograms que aporten els terrassencs anualment. En el quinquenni analitzat, es passa dels 8,66 Kg/hab. de 1999 als 18,93 Kg/hab. l'any 2003. És a dir, s'ha més que doblat l'aportació anual. Això vol dir que els terrassencs som cada vegada més conscients dels efectes negatius que provoquen els residus i que apostem d'una manera clara i convincent per un augment de la nostra qualitat de vida.

Igualment cal destacar el paper de les dues *mini-deixalleries* que, tot i els seus constants canvis d'ubicació, han aportat la xifra no menyspreable de gairebé 200.000 Kg. de deixalles l'any 2003. En aquest sentit, caldrà veure l'evolució de la posada en marxa³⁶ d'un altre sistema de recollida selectiva, l'anomenada *deixalleria mòbil*. Mitjançant unes rutes assignades, uns punts de rebuda de material concrets i repartits per tot Terrassa, tot just comença un camí que promet ser molt engrescador.

Pel que fa a la recollida dels residus industrials, el panorama no és tan prometedor. L'augment de la quantitat de nombre de residus es torna a produir a partir de 2002 i l'any 2003 es produeixen entorn de les 74.100 tones de residus. Potser l'òptica positiva de la qüestió és la reducció genèrica (inclòs sobtada) dels residus especials que són aquells que necessiten d'un tractament previ per la seva toxicitat.

Més delicat encara és concloure la relació binomi entre economia i producció de residus. La volatilitat dels càlculs, les consciències col·lectives i les visions partidistes fan que cadascú interpreti les dades segons els seus interessos. El que és un fet, és que la intensitat de producció de residus de l'economia local va baixar fins el 2002 any que repunta fins a límits de l'any 2000, entorn de les gairebé 71 Tones/M d'€.

L'eficiència en el **consum energètic** domèstic segueix sent un repte de difícil implementació, el consum energètic domèstic per terrassenc creixia entre l'any 1999 i l'any 2002 un 14%. A escala planetària, el consum de recursos energètics fòssils (no renovables) creix a ritmes molt elevats, i com a conseqüència les emissions atmosfèriques augmenten desorbitadament. El punt d'inflexió d'aquest comportament d'escala planetària és llunyà i no es pot analitzar només des del punt de vista municipal, són molts els factors implicats: els consums domèstics, els hàbits de mobilitat, l'activitat industrial, els mercats

³⁶ Desembre de 2004.

internacionals, etc. Tot i això, el foment de l'energia solar al municipi, està donant bons resultats: la producció local d'energia solar per habitant, passa de 0,5 Kwh l'any 1999 a 2,7 Kwh l'any 2003³⁷. Cal incidir però, en que l'any 2002 el consum energètic solar tan sols representava el 0,02% del consum total energètic, i que per tant, tot just s'ha començat a actuar en aquesta direcció. A més, en aquest sentit, tothom hi pot participar, l'Ajuntament subvenciona una part de la implantació d'instal·lacions d'energia solar tèrmica des de l'estiu de 2004, una energia neta i ecològica que ens farà partícips de la millora de la qualitat del nostre entorn.

El consum d'**aigua**, aquest bé escàs i distribuït de manera irregular a nivell planetari, a Terrassa s'ha reduït tenint en compte els litres per habitant i dia. Dels 216,5 litres total per habitant i dia de l'any 1999, s'ha passat a un consum de 199,3 l/hab. i dia. Això indica que cada vegada es pren més consciència que aquest recurs és finit i cal optimitzar-lo al màxim. Per tant, l'eficiència en el consum comença des de casa però passa per les institucions municipals i les empreses del sector industrial.

En aquest sentit, si diferenciem per sectors, el consum domèstic és un dels que més ha reduït els seus valors fins arribar al 117 l/ha. i dia i a representar un 58,7% del consum total. Encara està per sota del sector que més ha reduït el consum; l'industrial que consumeix en l'actualitat uns 41,6 l/hab. i dia, quan l'any 1999 consumia uns 56. Una tendència no desitjada és la que protagonitzen els altres dos sectors: el comercial i els equipaments municipals, en els quals, es dona un creixement, això sí molt moderat.

Per tal d'optimitzar aquest recurs és molt interessant conèixer què es fa amb les aigües residuals. Tota la població terrassenca està connectada al sistema de sanejament de les aigües, són poques les cases que no ho estan i donat el cas, són urbanitzacions que compten amb sistemes propis de sanejament. Així doncs, les aigües residuals generals van camí de l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR) de Terrassa i, actualment (2003) es tracten entorn uns 103,8 m³/hab. i any. No és fins aquest darrer any analitzat que l'aigua que surt de la depuradora es reutilitza bàsicament, per regar el camp de golf de Torrebónica. És evident que tot just s'està al principi d'un procés que promet ser llarg però molt interessant per a la sostenibilitat municipal.

Pel que fa al coneixement de les aigües subterrànies, l'avaluació dels nivells piezomètrics ha permès comprovar el descens de la profunditat dels nivells freàtics del municipi, almenys en un cas. El pou Terrassa 1 ha passat de marcar uns nivells estàndards d'uns 32 m. (1999) a marcar uns de 38 m. cinc anys més tard. En canvi, l'altre pou, Terrassa 2, marca una recuperació interessant dels seus nivells d'aigua: dels 16 m. de profunditat de mitjana (1999) es passa a una d'uns 13 m. (2003). Això indica que en un hi pot haver més aprofitament i més explotació i, per tant, més degradació del medi subterrani (amb les conseqüències que això comporta) i, en l'altre, una recuperació positiva dels nivells hídrics. Aquesta última seria la tendència desitjada.

³⁷ Produccions estimades a partir de la superfície instal·lada de plaques solars tèrmiques i fotovoltaïques

Com a proposta, s'ha fet referència a la qualitat de l'aigua d'algunes de les més de 100 fonts comptabilitzades al municipi. Investigant els càlculs de conductivitat i la concentració de nitrats (insuficients per avaluar la qualitat total de l'aigua), s'han seleccionat algunes fonts³⁸ que reunissin les condicions òptimes per a l'anàlisi posterior de les dades. Tot i que no estan sotmeses a la legislació vigent, valia la pena dedicar cert temps a aquest aspecte. Les conclusions extreïdes de l'explotació és que algunes de les fonts observades superen alguns valors i d'altres estan més lluny d'arribar a paràmetres nocius per a la població reduïda que les consumeix. Caldria, si més no, exercir més controls i conèixer millor les activitats i explotacions que se'n fa d'aquestes fonts.

La **contaminació atmosfèrica** del municipi ve determinada pel tipus de contaminants que s'han estudiat. Durant el període analitzat³⁹, a Terrassa no es van superar els valors de referència legals corresponents al diòxid de sofre (SO₂), monòxid de carboni (CO), Partícules en Suspensió Totals (PST) i tampoc l'Ozó (O₃) de valor límit de 180 µg/m³. El que si s'ha superat alguns dies i algunes hores és la concentració ambiental de diòxid de nitrogen (NO₂) i d'Ozó (O₃) de valor objectiu per a la protecció de la salut humana en aquest darrer cas. Això no significa que es desenvolupin efectes negatius sobre la salut però sí que n'hi poden existir. Per tal de reduir la contaminació atmosfèrica cal actuar sempre que sigui possible⁴⁰, sobre les fonts emissores.

En una primera fase, per valorar la **contaminació acústica** del municipi, s'ha tingut en compte el nombre d'expedients oberts per sorolls d'activitat. Aquests expedients des de 1999 fins el 2001 s'ha reduït de forma considerable, però a partir de 2002 el nombre de denúncies torna a créixer per tornar a reduir-se i estancar-se amb valors apreciables ja l'any 2000 (unes 30 aproximadament). Ara bé, si s'analitzen les dades referents a denúncies per soroll a vivendes i via pública (només disponibles els anys 2002 i 2003), l'augment és molt considerable. No seria doncs, la tendència desitjada. Cal però, arribar a la segona fase, a la publicació del mapa sònic del municipi per establir unes conclusions més amples. De totes maneres⁴¹, les grans vies de comunicació situades al sud de la ciutat, així com els vials perifèrics i sortides als polígons industrials són les àrees de major impacte acústic.

Els **incendis** són episodis ocasionals que deterioren el medi físic, les seves qualitats i riqueses i, per tant, va en detriment de la qualitat de vida de les persones (tant si fan ús d'aquell espai com si no). Un dels fenòmens que, lamentablement, es repeteixen any rera any a Catalunya són els focs. Normalment, per les condicions climàtiques en les que ens desenvolupem, el risc de patir un foc és més elevat a l'estiu per qüestions de baixa humitat, alta radiació solar, escassa precipitació, però sens dubte, la negligència humana i l'augment d'interessos urbanístics, entre d'altres causes, fan que sempre, durant tot l'any, s'hagi d'estar atent i en alerta per la lluita contra el foc.

³⁸ S'ha fet referència bàsicament, a les Fonts de Can Bogunyà i de les Canyes i el Torrent de les Bruixes.

³⁹ De 1999 a 2002 ja que a mitjans d'aquell any l'estació automàtica va quedar inoperativa. Es preveu que torni a funcionar a mitjans de 2005.

⁴⁰ Per exemple, en el cas de l'ozó no es pot actuar sobre les fonts emissores ja que és un contaminant secundari que es forma a l'aire.

⁴¹ Tal i com recorda l'Auditoria Ambiental de Terrassa (1998).

Tot i això, a Terrassa, durant el quinquenni estudiat, el nombre d'incendis produïts ha anat clarament a la baixa. També el que han cremat aquests incendis no eren grans extensions sinó més aviat zona de matollars de petites dimensions. L'evolució és molt favorable de 1999 a 2002, ja que es passa de 12,25 ha cremades a les 0,46 ha (2002). Nogensmenys, a partir de 2002 l'evolució torna a créixer i el darrer any analitzat es cremen 0,78 ha de superfície forestal. Tot i no ser dades molt elevades cal estar sempre amb els ulls oberts perquè la darrera tendència no es generalitzi. El que es fa necessari, perquè no segueixi succeint, és difondre una dada preocupant i que ens hauria de fer reflexionar: gairebé el 70% d'aquests focs van ser intencionats.